

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

สื่อมวลชนทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ มีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนทั่วไปเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนโน้มน้าวให้เกิดประชามติในรูปแบบต่างๆ แก่ประชาชน

Lasswell (1984) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน กล่าวถึงหน้าที่ 3 ประการของสื่อมวลชน ดังนี้

1. การสอดส่องดูแลสิ่งแวดล้อมให้สังคม (Surveillance of the Environment) หมายถึง หน้าที่ในการเฝ้าดูแล สอดส่อง แสวงหา และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราในสังคม รวมถึงอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคม บทบาทในด้านนี้คือ หน้าที่ในการรายงานข่าว การแจ้งข่าว หรือการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Function)

2. การประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ให้สังคม (Correlation of the Parts of Society) หมายถึง หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นข่าว โดยการวิเคราะห์ ตีความ และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น บทบาทหน้าที่ในด้านนี้คือ หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น (Expressive Function)

3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Inheritance) หมายถึง หน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรมไปยังอนุชนรุ่นต่อไป บทบาทหน้าที่ในด้านนี้ คือ หน้าที่ด้านการให้การศึกษา (Education Function)

Schram (1964) และ Wright (1975) ได้เพิ่มหน้าที่อีกประการหนึ่งของสื่อมวลชนคือ

4. การให้ความบันเทิงแก่สังคม (Entertainment) หมายถึง หน้าที่ในการนำเสนอและเผยแพร่ศิลปะ การแสดง คณิตรี การเล่นเกมต่างๆ อันไม่เป็นพิษเป็นภัย และสร้างความจรรโลงใจให้แก่ประชาชน

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่สามารถนำเสนอเนื้อหาข่าวสารได้เป็นจำนวนมาก และสามารถนำเสนอในส่วนของรายละเอียดได้มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น อีกทั้ง หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อมวลชนที่มีราคาถูก หาซื้อได้ง่าย ประชาชนจึงนิยมอ่านและให้ความสนใจต่อข่าวสารต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเป็นจำนวนมากเช่นกัน จะเห็นได้จากจำนวนจำหน่ายของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2524 มีจำนวนจำหน่ายเพียง 1,600,000 ฉบับต่อวัน (รจิตลักษณ์ แสงอุไร, 2525) แต่ในปี พ.ศ. 2535 จำนวนจำหน่ายได้เพิ่มขึ้นเป็น 2,110,600 ฉบับต่อวัน (Thailand's Advertising Marketing and Media Guide, 1991)

หนังสือพิมพ์จัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่ที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น และนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทอิทธิพล ต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก อีกทั้ง สื่อมวลชนยังเป็นสิ่งที่คงทนถาวร ข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จะยืนยาว เป็นเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี (มาลี บุญศิริพันธ์, 2531)

หนังสือพิมพ์ยังมีส่วนแตกต่างจากสื่อมวลชนประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ หรือโทรทัศน์ คือ สื่อมวลชนอื่นๆ จะถูกผูกขาดโดยรัฐบาล หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์จึงมีอิสระเสรีในการปฏิบัติหน้าที่ รวบรวม และนำเสนอข่าวสารได้มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ และจากการที่หนังสือพิมพ์มีเอกชนเป็นเจ้าของ วงการหนังสือพิมพ์จึงมีการแข่งขันสูง เพื่อเพิ่มยอดขายทำกำไรให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีมากมายหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มจำนวนหน้า การตีพิมพ์ภาพสีสี่แทนภาพขาวดำในอดีต การพาดหัวข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจ การตีพิมพ์ภาพผู้หญิงนุ่งน้อยห่มน้อย การตีพิมพ์ภาพบุคคลที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ดารา นักร้อง หรือแม้แต่ตีพิมพ์ภาพอุจาดคาน่าหวาดเสียวต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจจากประชาชน ให้สนใจและเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ของตน

ในหนังสือพิมพ์ จะมีข่าวสารทุกประเภทลงตีพิมพ์ เพราะผู้อ่านหนังสือพิมพ์ต้องการทราบข่าวสารและความเคลื่อนไหว ความเป็นไปในสังคมทุกๆ ด้านดังนั้น หน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์คือ การสื่อข่าวสารความเคลื่อนไหวจากจุดหนึ่ง ไปสู่สาธารณชน หนังสือพิมพ์จึงมีลักษณะเป็น “สื่อ” ของข่าวสารโดยตรง และนอกจากหนังสือพิมพ์จะรายงานข่าวต่างๆ เป็นหลักแล้ว ยังนำเสนอ บทความ และคอลัมน์ความคิดเห็นต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย

เนื้อหาข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอต่อประชาชนผู้อ่านในแต่ละวันนั้น มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความบันเทิง และก่อให้เกิดความคิดเห็น ทศนคติต่างๆ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ทั้งสิ้น

การนำเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ จะมีทั้งการรายงานข่าวด้วยเนื้อหาข่าว และการรายงานข่าวด้วยภาพข่าว หรือรายงานทั้งเนื้อหาข่าวและภาพข่าวประกอบกันไป การรายงานข่าวด้วยภาพข่าว เป็นแนวทางหนึ่งที่หนังสือพิมพ์นิยมใช้ เนื่องจากประหยัดเนื้อที่ในการนำเสนอข่าวที่ไม่มีรายละเอียดซับซ้อน ภาพข่าวสามารถสื่อสารให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่า ใคร-ทำอะไร-ที่ไหน ด้วยภาพและคำบรรยายภาพเพียงไม่กี่บรรทัด อีกทั้งภาพข่าวยังสามารถอธิบาย สร้างความเข้าใจ ให้รายละเอียดของสิ่งต่างๆ ที่ไม่สามารถบรรยายเป็นตัวหนังสือได้อีกด้วย

การนำเสนอภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน นับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ดังที่ มาลี บุญศิริพันธ์ (2531) กล่าวถึงประโยชน์ของภาพในหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้อ่านมีโอกาสได้เห็นสภาพที่แท้จริงของเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าว
2. เป็นหลักฐานยืนยันได้อย่างดีเยี่ยม ในสิ่งที่ผู้สื่อข่าวได้พบเห็น และบรรยายไว้ในข่าว
3. ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดผลสะท้อนกลับ (Feedback)
4. ช่วยให้อ่านได้รู้จักและคุ้นเคยกับบุคคลที่ปรากฏในข่าวบ่อยๆ มีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับบุคคลในข่าวมากขึ้น
5. ช่วยกระตุ้นให้อ่านมีความสนใจในสิ่งรอบๆตัว และมีความสนใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
6. ช่วยให้เกิดความหลากหลายในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์มีสีสันน่าสนใจมากขึ้น
7. ช่วยส่งเสริมการอ่านหนังสือพิมพ์ ให้กับผู้ที่ไม่ชอบอ่านข่าวละเอียด

ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยนั้น ในระยะแรก ปรากฏเป็นเพียงภาพถ่ายลายเส้นในหน้าหนังสือพิมพ์ทั่วไป ในสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 (อำไพ จันทรจิระ, 2517) เพราะการถ่ายภาพในประเทศไทย ยังเป็นเรื่องใหม่ ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร และเสียค่าใช้จ่ายสูง (เอนก นาวิกมูล, 2530) ส่วนการนำเสนอภาพถ่ายนั้น เริ่มเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 (สุกัญญา ตีระวนิช, 2532) และเมื่อเทคโนโลยีทางการพิมพ์มีความเจริญมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเป็นผู้นำในการใช้ภาพ มีการใช้ภาพถ่ายครั้งแรกประกอบบทความของ “สุกรีพ” (นามปากกาของรัชกาลที่ 6) ในวารสาร “สมุทราสาร” ประจำเดือน กันยายน พ.ศ.2458 (สมควร กวียะ, 2531) หลังจากนั้นก็มีการปรับปรุงภาพประกอบเรื่องกันอย่างกว้างขวางขึ้น ซึ่งภาพส่วนใหญ่ที่นำเสนอจะเป็นภาพเหตุการณ์ประกอบข่าว ภาพบุคคลสำคัญ เช่น พระมหากษัตริย์ หรือพระราชินี (สุกัญญา ตีระวนิช, 2532)

การใช้ภาพถ่ายเพื่อการสื่อข่าว สามารถทำให้ผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีความเข้าใจว่าการรายงานข่าวด้วยตัวหนังสือ เนื่องจากภาพมีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) ดูแล้วเป็นภาพปรากฏในสมองโดยตรง สร้างความเข้าใจได้ทันที แม้ว่าผู้ดูภาพจะมีพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์แตกต่างกัน

การใช้ภาพถ่ายในการรายงานข่าว เป็นการให้ผู้อ่านเห็นเหตุการณ์จริง (Visual Report) (Woleseley, 1953) Breley (1968) กล่าวถึงความสำคัญของภาพถ่ายทางวารสารศาสตร์ไว้ว่า ภาพถ่ายจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพ และรู้สึกมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ แต่ภาพถ่ายก็สามารถบิดเบือนเหตุการณ์ได้ ซึ่งกระทำได้โดยการตัดทอนบางส่วนของภาพออกไป การซ้อนภาพ การรวมภาพ หรือ การอธิบายภาพที่ชี้นำความคิด

ภาพถ่ายมีความสำคัญ และมีบทบาทในหน้าหนังสือพิมพ์มาก วงการหนังสือพิมพ์ได้มีความพยายามปรับปรุง ให้มีวิวัฒนาการทางด้านภาพถ่ายตลอดมา ในสมัยก่อน หนังสือพิมพ์ส่วนมากมีภาพในหน้าแรกประมาณ 1-2 ภาพ ถ้ารวมทั้งฉบับก็มีในราว 10-15 ภาพ (สุภาพันท์ บุญสะอาด, 2517) และเป็นภาพสีเดียวหรือขาวดำทั้งหมด มีความคมชัดในการพิมพ์ค่อนข้างน้อย แต่ในปัจจุบันจำนวนภาพข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มีมากขึ้น บางฉบับถึงกับมีการจัดรวมภาพข่าวในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ไว้ในหน้าเดียวกันเป็นพิเศษ มีการใช้ภาพสีตีมากขึ้น ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นมาช่วยจัดทำภาพให้น่าสนใจยิ่งขึ้น และมีความคมชัดในการพิมพ์สูงขึ้นมาก

ปัจจุบัน สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการใช้ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยจัดให้มีการประกวดภาพถ่ายยอดเยี่ยมเป็นประจำทุกปีจาก “มูลนิธิ อิศรา อมันตกุล” เพื่อเชิดชูเกียรตินักข่าวและช่างภาพหนังสือพิมพ์ ผู้มีผลงานยอดเยี่ยมของประเทศไทย (สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2538)

การแข่งขันของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับในปัจจุบันนี้ มีสูงมาก การจัดหน้าในหน้าหนึ่งให้ดูน่าสนใจนี้ จึงเป็นจุดขายและจุดแข่งขัน (মনসক প্ৰদৰ্শন, 2536) ไม่ว่าจะเป็นด้านการพาดหัวข่าว การนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ หรือการจัดวางภาพข่าวที่ดูเด่นสะดุดตา ภาพข่าวที่มีขนาดใหญ่ และเป็นที่น่าสนใจ จะช่วยส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์นั้นน่าหยิบมาอ่านมากขึ้น เนื่องจากคนทั่วไปมักสนใจรูปภาพมากกว่าที่จะอ่านตัวหนังสือ และหากรูปภาพดังกล่าวเป็นบุคคลที่ตนเองรู้จักหรือสนใจ ก็ยิ่งทำให้อุบัติการณ์ของเรื่องราวหรือเนื้อหาข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอมากยิ่งขึ้น

ภาพข่าวต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ นั้น เป็นผลมาจากการตัดสินใจของบุคคลหลายฝ่ายในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ เช่น ช่างภาพ (Photographer) บรรณาธิการภาพ (หัวหน้าข่าว) หรือบุคคลที่มีอำนาจในการคัดเลือกภาพข่าวคนอื่นๆ โดยบุคคลเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่เสมือน “นายประตูข่าวสาร” (Gatekeeper) ที่จะคอยปิด-เปิดประตูให้ข่าวสารหรือภาพข่าวไปสู่ผู้อ่าน โดยที่ข่าวสารชิ้นนั้นถูกกลั่นกรอง และนำมาคัดเลือกอย่างมีระบบและมีหลักเกณฑ์

และเนื่องจากภาพข่าวก็มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เช่นเดียวกับเนื้อหาข่าว การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทั้งการนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นตัวภาพข่าวที่ต้องดึงดูดสายตาผู้อ่าน ความสำคัญของภาพ ความเด่นสะดุดตา ขนาดและเนื้อที่ของภาพ และรวมไปถึงการแข่งขันกันของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับในการลงตีพิมพ์ภาพข่าว และการจัดวางภาพข่าว

จะเห็นได้ว่า ภาพข่าวก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับ หากแต่การศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้ ยังมีน้อยมาก นักวิจัยส่วนใหญ่จะสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระหรือเนื้อหาข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ มากกว่าที่จะสนใจเรื่องภาพข่าว ที่ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาถึงจำนวน เนื้อที่ ลักษณะของภาพข่าว

ประเภทของภาพขาว ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนแนวทางในการคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ว่ามีแนวทาง หรือปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าของหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ บรรณาธิการภาพ หัวหน้าช่างภาพ ช่างภาพ หรือผู้สนใจทั่วไป ได้ทราบถึงสภาพการณ์ของการใช้ภาพขาวในปัจจุบัน อันจะเป็นแนวทางในการถ่ายภาพขาว และการเลือกใช้ภาพขาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปริมาณ ความถี่ของภาพขาว ที่หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละประเภทคัดเลือknนำเสนอ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาพขาว ที่หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละประเภทคัดเลือknนำเสนอ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประเภทของภาพขาว ที่หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละประเภทคัดเลือknนำเสนอ
4. เพื่อศึกษาแนวทางหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท

สมมติฐานการวิจัย

1. ประเภทของหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับ ลักษณะของภาพขาวที่ถูกคัดเลือกลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์
2. ประเภทของหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับ ประเภทของภาพขาวที่ถูกคัดเลือกลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์
3. ประเภทของหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับ แนวทางหรือปัจจัยในการพิจารณาคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยมี 2 ลักษณะ คือ

1.1 การวิเคราะห์ปริมาณ จำนวนชิ้น ความถี่ ลักษณะของภาพขาว และประเภทของภาพขาว ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันกลุ่มตัวอย่าง 5 ชื่อฉบับ

1.2 การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวความคิด วิธีการและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณา คัดเลือกภาพขาว ของบรรณาธิการภาพ (หัวหน้าข่าว) ที่มีอำนาจในการตัดสินใจนำภาพขาวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับ

2. วิเคราะห์ภาพขาวที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันที่ใช้ศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 ชื่อฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บ้านเมือง มติชน สยามรัฐ และ เดอะ เนชั่น โดยทำการวิเคราะห์ภาพขาวทุกภาพ และทุกหน้าข่าว โดยศึกษาในช่วงระยะเวลา 6 เดือน คือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2538

3. สำหรับหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์วันละหลายกรอบ จะศึกษาหนังสือพิมพ์ฉบับที่หอสมุดแห่งชาติเก็บรักษาไว้

4. ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพิจารณาคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ของบรรณาธิการภาพ (หัวหน้าข่าว) หรือผู้ที่มีอำนาจในการคัดเลือกภาพขาวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ข้อตกลงเบื้องต้น

กรณีที่มีปัญหาในการวิเคราะห์ว่า ภาพขาวชิ้นนั้น เป็นภาพขาวประเภทใด ผู้วิจัยจะพิจารณาจากคำอธิบายภาพ หรือเนื้อหาข่าวประกอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

1. หนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวสาร และบทความความคิดเห็น ตีพิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายวัน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวันระดับประเทศ 5 ชื่อฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บ้านเมือง มติชน สยามรัฐ และ เดอะ เนชั่น

2. ประเภทของหนังสือพิมพ์ หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่จำแนกตามลักษณะการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบการจัดหน้าในหน้าหนึ่ง การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษา การแบ่งประเภทหนังสือพิมพ์ตามรูปลักษณะและการนำเสนอเนื้อหา ของอัญชลี ชัยวรพร (2535) โดยงานวิจัยนี้ได้แบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์ตามลักษณะการนำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวอย่างเด่นชัด โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1 หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเน้นเนื้อหาเบา-รูปแบบสะดุดตา หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเบา มากกว่าเนื้อหาหนัก เน้นการพาดหัวข่าวและภาพเป็นส่วนใหญ่ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

2.2 หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเน้นเนื้อหาหนักถึงหนักถึงเบา-รูปแบบสะดุดตา หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาทั้งหนักและเบาในปริมาณใกล้เคียงกัน และยังเน้นการพาดหัวข่าวและภาพเป็นส่วนใหญ่ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง

2.3 หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเน้นเนื้อหาหนัก-รูปแบบสะดุดตา หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหนัก มากกว่าเนื้อหาเบา แต่ก็ยังเน้นการพาดหัวข่าวและภาพมากเป็นพิเศษเช่นเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน

2.4 หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเน้นเนื้อหาหนัก-รูปแบบถึงเรียบง่าย หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหนัก และเน้นการพาดหัวข่าว ภาพ และตัวข่าว ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

2.5 หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเน้นเนื้อหาหนัก-รูปแบบเรียบง่าย หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหนัก และเน้นการนำเสนอตัวข่าว มากกว่าการพาดหัวข่าวและภาพ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น

3. ภาพข่าว หมายถึง ภาพถ่ายทุกภาพ ที่รายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราวต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำเสนอข่าวสาร หรือประกอบข่าว มีตัวหนังสือหรือคำอธิบายภาพประกอบ ยกเว้น ภาพโฆษณาสินค้าหรือบริการ เนื้อที่ของภาพข่าววัดเป็นตารางนิ้ว

4. ลักษณะภาพข่าว หมายถึง ลักษณะของภาพที่ลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

4.1 ภาพเหตุการณ์ หรือภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ เป็นภาพข่าวที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริง ภาพข่าวประเภทนี้ เช่น ภาพข่าวอาชญากรรม ภาพข่าวอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ ภาพข่าวกีฬา หรือภาพข่าวการเมืองบางเรื่อง

4.2 ภาพข่าวที่เตรียมไว้ล่วงหน้า หรือภาพที่นำมาจากแฟ้มภาพ เป็นภาพที่ไม่ได้ถ่ายจากที่เกิดเหตุ อาจจะเป็นข่าวที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นข่าวการเมือง โดยมากจะเป็นภาพบุคคล และยังรวมถึงภาพที่ช่างภาพนัดหมายถ่ายไว้ล่วงหน้า หรือการเตรียมภาพในห้องแล็บ เช่น ภาพซ้อน หรือภาพเทคนิคต่างๆ

4.3 ภาพกรวฟีก เป็นภาพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาพถ่าย เช่น ภาพสเก็ตช์ การ์ตูน ภาพลายเส้น ภาพแผนภูมิ แผนที่ ตาราง และรวมถึงภาพที่ได้จากคอมพิวเตอร์ด้วย

5. ประเภทของภาพข่าว หมายถึง ประเภทต่างๆ ของภาพข่าว โดยแบ่งออกตามประเภทของข่าวดังนี้

5.1 ภาพข่าวในพระราชสำนัก ได้แก่ ภาพข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์

5.2 ภาพข่าวการเมือง ได้แก่ ภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐบาล พรรคการเมือง การทำงานของกลไกรัฐ เช่น กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ทางด้านการเมือง และการทหาร รวมไปถึงภาพข่าวเกี่ยวกับฝ่ายนิติบัญญัติ คือรัฐสภา และฝ่ายตุลาการด้วย

5.3 ภาพข่าวด้านเศรษฐกิจ เป็นภาพข่าวเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ การเงิน การธนาคาร การซื้อขายหุ้น การตลาด แรงงาน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการคมนาคมขนส่ง

5.4 ภาพข่าวต่างประเทศ เป็นภาพเหตุการณ์หรือสถานที่ที่เกิดเป็นข่าวในต่างประเทศ ความเคลื่อนไหวทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในต่างประเทศ

5.5 ภาพข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุภัยพิบัติ และปัญหาสังคม เป็นภาพเหตุการณ์ที่น่าสลด สะเทือนใจ จากความสูญเสียต่างๆ ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ภาพข่าวการฆาตกรรม การทำร้ายร่างกาย เครื่องบินตก รถชน แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟไหม้ และรวมถึงไปถึงปัญหาสังคมในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาเสพติด การทำแท้ง ฯลฯ

5.6 ภาพข่าวบุคคล/สังคม เป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวของบุคคลในสังคม เช่น ภาพข่าวการจัดงานเลี้ยง งานแต่งงาน งานวันเกิด งานฉลองตำแหน่ง งานเลี้ยงรุ่น ภาพบุคคลที่ทำงานหรือช่วยเหลือผู้อื่นที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม รวมไปถึงการประชุม-การดำเนินงาน และการประชาสัมพันธ์หน่วยงานต่างๆ ด้วย

5.7 ภาพข่าวการศึกษา วิจัย และวิทยาศาสตร์ เป็นภาพที่เกี่ยวกับวงการการศึกษา เช่น การเรียนการสอน ความรู้รอบตัว การวิจัย การให้ทุนการศึกษา การปรับปรุงและพัฒนาผลงานการศึกษา การค้นพบในศาสตร์สาขาต่างๆ รวมไปถึงด้านการแพทย์ สาธารณสุข สุขภาพและอนามัยของประชาชนด้วย

5.8 ภาพข่าวกีฬา เป็นภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬา และความเคลื่อนไหวการเตรียมงานในแวดวงกีฬาทุกประเภท

5.9 ภาพข่าวศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เป็นภาพเกี่ยวกับความเชื่อ คำสอน พิธีกรรมและแนวปฏิบัติของศาสนาต่างๆ รวมไปถึงภาพข่าวศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทยด้วย

5.10 ภาพข่าวสิ่งแวดล้อม การพัฒนา และการจราจร เป็นภาพข่าวที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม มลภาวะ การพัฒนาหรือปรับปรุงบ้านเมืองในทุกด้าน รวมไปถึงเรื่องการจราจร ปัญหาการจราจร การแก้ไขปัญหาการจราจรด้วย

5.11 ภาพข่าวบันเทิง เป็นภาพข่าวการเคลื่อนไหวของวงการบันเทิงแขนงต่างๆ เช่น วงการภาพยนตร์ ละคร ดนตรี โทรทัศน์ วิทยุ ละครเวที หนังสือ และศิลปะต่างๆ

5.12 ภาพข่าวอื่นๆ ได้แก่ ภาพข่าวที่ไม่อาจจัดไว้ในกลุ่มของภาพข่าวข้างต้นได้

6. การนำเสนอภาพข่าว หมายถึง ภาพข่าวที่ลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันที่ศึกษา โดยภาพข่าวนี้ ได้ผ่านการคัดเลือกจากบรรณาธิการภาพ หรือผู้ควบคุมหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นๆ

7. การคัดเลือกภาพข่าว หมายถึง แนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกภาพข่าว เพื่อลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ของบรรณาธิการ บรรณาธิการภาพ หัวหน้าข่าว หรือผู้ควบคุมหน้าข่าว ในหนังสือพิมพ์รายวันที่ศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน” นี้จะมีประโยชน์ในเชิงวิชาการและวิชาชีพสื่อมวลชน ดังนี้

1. ช่วยให้ทราบและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ในความสำคัญของการคัดเลือกภาพข่าวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน
2. ช่วยให้ทราบถึงปัจจัยหรืออิทธิพลต่างๆ ที่มีต่อการคัดเลือกภาพข่าวลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันประเภทต่างๆ
3. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าว และภาพข่าว ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์
4. เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกภาพถ่าย และเป็นแนวทางในการถ่ายภาพ เพื่อลงตีพิมพ์ แก่เจ้าของหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ บรรณาธิการภาพ หัวหน้าข่าว หัวหน้าช่างภาพ ช่างภาพ และผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย